

Г.І.ІЛХОГА, дырэктар Гэспубліканскай наукоўска-тэхнічнай бібліятэкі

НАУКОВА-ТЭХНІЧНЫ ІІЛЛІНСКІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
У НОВЫЙ ГРАМАДСКАІ СІТУАЦЫ

ІМД з 1977 года з"яўляецца цэнтрам для сеткі наукоўца-тэхнічных бібліятэк Беларусі.

Перавод предпрымствау і арганізацый на новыя ўмовы гасла-

дарення паставіу новия патрабаваніі перед РНТБ. Педагледжны асноўныя напрамкі метадычнай работы, адбылася пераарментация ўзметадычнага кіраўніцтва да метадычнай дапамогі.

Гэта садзеінічала наладжванню больш цесных, пышных, давер'вых контактаў з супрадоўнікамі бібліятэк, рашэнню конкретных, набалеўшых проблем арганізацыі дзейнасці НТЕ.

За апошнія 5 гадоў агульная колькасць бібліятэк сеткі не зменілася і складае больш 350 НТЕ. Але колькасць супрадоўнікаў бібліятэк скважилася у два разы.

Гэта выклікане патарыяннем эканамічнага стану прадпрыемстваў і арганізацый рэспублікі, падтрыманным звольненне ў першую чаргу бібліятэчных работнікаў, а таксама нездавальняющим станам прававой базы бібліятэчнай справы і адсутнасцю норматыўных актаў, регламентуемых штатнай колькасцю бібліятак.

Сукупны аб'ём фондаў НТЕ за апошнія гады зрос. Але працэнт прыросту фондаў зменіўся ёшчэ у тры разы (з 11,5 працэнтаў у 1988 годзе да 4 у 1993 годзе). Гэта з'явілася вынікам разбурэння сістэмы кнігазабесплечання бібліятэк і непомернага зросту кошту выданняў.

З'явілася тэнденцыя прадаванія выключэння літаратуры з фондаў пад пастукленнем. Калі працэнт выключаных з фондаў выдаваўся ў 1988 годзе склаў 91% ад колькасці документов, пасуджаных ва ўсе НТЕ рэспублікі, то у 1992 годзе ён склаў 17% працэнтаў.

Колькасць чытачоў, якія карыстаюцца бібліятекамі, з'явілася нязначна, але паведаванне імі бібліятэк зменілася ёшчэ удзея.

Частрабельнасць у дзейнасці прадпрыемстваў «арганізацій» пачаткнула за сабой скважанне работніча часу супрадоўнікаў:

зниженню актыұнасің наведвания бібліятек. Аб знижениі үз-роюн карысташын бібліятекамі сведчаң адносның паказчықі, іх дзейнасі.

Абараңнене сукуннага фонду знижалася за гәты первяд з 1,0 да 0,8, чытаемась з 26 да 23, наведвание з 10 да 8 адзінек. У пяць разоу скарачілася колькасы атрыманай па МБА літературы.

Вынікам зевалненния бібліятечных работникау з"явілася скараченне аб"емау і відаў даведачна-інформацыйных послуг, аказваемых бібліятекамі: выстаў новых наступлений, адкрытых праглядау, аглядau літературы...

Перспективы развіція науко-тәхнічных бібліятек звязаны з:

- стваренiem надзейной сістемы кнігазабеспеччання;
- централізованай каталогізацый літературы;
- арентацый асноунаі дзейнасі бібліятек сеткі на бібліятечнае і інформацыйна-бібліографичнае обслугование читачоу;
- развіщем аутоматизаванных бібліятечна-бібліографічных працэсау з метай выкарыстання сусветнага патоку Інформациі;
- распрацоукай прававых асноу бібліятечной справы распублікі.

Асноунымі напрамкамі метадычной работы у НИТБ з"яўляеща: выяўленне і ўларадкаванне сеткі НТБ, патэнтных служб, службай стандартызацыі і аказанне ім метадычной дапамогі.

Метадычная дапамога супрацоўнікам НТБ заключаеща у павышениі кваліфікацыі специялістуа шляхам организациі семінару, школ передавога опыту, индывідуальных і групповых консультаций, стажировок, забеспеччаніі інструктыуна-метадыч-

нымі выданнямі, аказані практичнай дапамогі работнікам бібліятэк непасрадна на прадпрыемстве.

Штогод РНТБ праводзіць шэсць абласных семінараў па актуальных пытаннях дзейнасці бібліятэк у сучасных умовах. На-приклад, у праграму семінару 1993 года уключаны наступныя пытанні: "Прававыя пытанні арганізацыі працы НТБ", "Новая сістэма стандартызацыі ў Беларусі. Месца РНТБ у гэтай сістэме", "Рэспубліканскі патэнты фонд і яго месца ў сістэме патэнтнай інфармацыі Беларусі", "Аб паслугах НТБ, аказвае-мых прадпрыемствам і арганізацыям РБ", кансультациі.

Эфектыўныя формай павышэння кваліфікацыі бібліятэч-ных работнікаў з'яўляюцца школы перадавога вопыту, якія пра-водзяцца штогод на базе НТБ прадпрыемстваў і арганізацыяў.

Такія школы былі створаны ў апошнія гады ў НТБ рэспуб-ліканскага Дома мадэллю трыкатажных вырабаў, ІА Мінскага гад-зінніковага завода. У 1993 г. на базе РНТБ праводзілася школа перадавога вопыту па тэме: "Выкарыстанне персанальных камп'ютараў у работе НТБ".

Вялікую аудыторию збіраюць групавыя кансультациі, якія праводзяцца штогод па конкретных пытаннях бібліятэчнай справы, выяўленых у выніку аналізу анкет. Групавая кансультацыя праводзіліся па наступных тэмах: "Камплектаванне фондаў НТБ адублікованымі ведамаснымі выданнямі, выданнямі ка-мендыйных арганізацый", "Формы і віды уліку ў НТБ", "Сістэма-тизацыя літаратуры па вынічальнай тэхніцы", "Новыя ў УДК" і інш.

Для аказания дапамогі па арганізацыі бібліятэчных процес-саў РНТБ штогод выдае і рассылае па бібліятэках інструктрунка-

метадычныя пісъма. У апошнія гады былі падрыхтаваны: "Палажэнне аб бібліятэцы і службовая інструкцыя - элементы арганізацыі кіравання ў бібліятэках" у якім прыведзена прыкладна палажэнне аб бібліятэцы арганізацыі з адным работнікам і прыкладная службовая інструкцыя загадчыка НТБ, "Методыка састаўлення тэхналагічных інструкцый у НТБ", дзе ў якасці прыкладу прыведзена інструкцыя шляху айчынай літаратуры ў бібліятэцы, "Аутаматызацыя падпіскі на перыядичныя выданні ў аўтаматизаваным рэжыме", "Даведачна-бібліографічнае абслугоўванне спецыялістаў прадпрыемстваў і арганізацый", з пералікам інформацыйных крыніц для прагляду при выкананні тэматычных бібліографічных спісаў і тэматычных падборак.

Даламогу ў выкананні тэхналагічных процесаў аказваюць і зборнікі документов, регламентуючыя дзейнасць РНТБ.

З 1991 года бібліятэкі сеткі актыуна карыстаюцца абенементам на комплекснае метадычнае забеспечэнне пытанняў арганізацыі бібліятэчнай дзейнасці.

З 152 бібліятэк г.Мінска 54 НТБ знаходзяцца на абенементным абслугоўванні.

Наведвачы НТБ здзяйсняліся па запытах прадпрыемстваў і арганізацый з мэтай аказання практычнай даламогі на месцы.

Аказвалася даламога па норматыўку плану работы НТБ, па разліку цен на платныя паслугі, па механізмы і аўтаматызацыі бібліятэчных процесаў, па арганізацыі работы НТБ.

Адным з актуальных напрэмкаў метадычнай даламогі на сучасным этапе ёсць пашырэнне абарона правоў работнікаў бібліятэк.

На каль, супрацтвікі НТБ прадпрыемстваў і арганізацый у вяршэнні з колегамі дзяржбібліятэк аказаўся найменш абароненым!

Многас залежыць ад суб'ектыных адносін да іх кіраунітства прадпрыемстваў. При вызначэнні іх пасад, акладаў не прыслухоўваюцца да існуючых дакументаў; кваліфікацыйных харктыстык, пастаноў па регуляванню аплаты працы работнікаў галін, фінансуемых з бюджету.

Статус РНТБ не дазваляе ей упльваць на форміраванне НТБ, падсіправаздзачных розным ведамствам.

Аднак супрацоўнікі НТБ спрабуюць аказваць калегам пасыльную дапамогу: пры наведванні НТБ гутарыць з кіраунітвам прадпрыемства, адстойваючы права і інтарэсы супрацоўнікаў бібліятэкі, пішуць даведкі аб праверках, пісьмы ў адміністрацыі, кансультуюць спецыялістаў па телефоне па пытаннях працы і заработка платы.

Укараненне новага гospадарчага механізму расширае гаспадарчую і фінансовую самастойнасць бібліятэк.

З'яўляюцца магчымасць ородкі, атрыманыя бібліятекамі за оказаныя платныя паслугі, выкананыя па дагаворах з прадпрыемствамі і арганізацыямі, накіроўваць на далейшае развіціе і ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы, пашырэнне бясплатных паслуг, сацыяльныя патрэбы супрацоўнікаў і матэрыяльнае заахвочванне. Паколькі прадпрыемствы не фінансуюць заблагоўванне пабочных арганізацый: бібліятекі маюць магчымасць зрабіць гэтых паслугі платнымі. Іны могуць выконваць сацыяльныя і творчыя заказы органаў кіравання, дзяржаўных, калаператыўных і грамадскіх арганізацый, прадпрыемстваў, устаноў па дагаворнай аснове.

У НТБ ёсць чырвонія магчымасці па заблагоўванню вытворчых калаператываў, малых і сумесных прадпрыемстваў, якім немэта-

згодна ствараць свае асобістныя бібліятэчна-інфармацыйныя структуры, а профіль іх адпавядзе профілю прадпрыемства, якое мае бібліятэку.

Доля даходаў ад платных паслуг у бібліятэце бібліятэкі вельмі нязначная, але мае тэндэнцыю да росту.

Укараненне платных паслуг у бібліятэках ужо ў самым пачатку стала даваць поўны ёфект, які п'ямяцца не толькі і не столькі аб'емамі заробленых сродкаў, колыкі прабуджэннем ініцыятывы бібліятечных работнікоў.

У дадамогу калегам РНТБ падштавала падборку матэрыялаў, анатаваны спісак літаратуры "Бібліятэка і рынак", інструктыўна-метадычнае пісьмо "Укараненне маркетынга у РНТБ", у якім пропанавана методыка разліку цен па платных паслугах і прадстаўлены пералік платных паслуг, укараняемых у бібліятэках. Праведзены групавая кансультация і семінар.

Метадычная дадамога супрацоўнікам НТБ распублікі будзе праводзіцца на наступных напрамках:

- актывізація работы па выяўлению і укараненню сеткі НТБ, патэнтных службаў, службоў стандартызацыі з уліком сучаснага стану прымістовасці Беларусі. Прывядзенне анкетавання ўсіх прадпрыемстваў, установ і организаций распублікі;
- удасканаленне сістэмы павышэння кваліфікацыі на основе зацікавленія да практычных і укараненія новых форм (прывядзенне груповых і індывідуальных кансультаций, школ перадавога опыта, семінараў, канферэнцый, стажировак, выданне інструктыўно-метадычных матэрыялаў);
- укараненне эканамічных метадаў у дзейнасць НТБ;
- арганізація укаранення сродкаў аўтаматызацыі і механі-

зары у белгиятәнчую тәхналоги;

- аказанне метадычной і практичной дағамоги непасрэдна на практикмество;

- дызученне информативных патраб специалістару сеткі НТЕ.

З мәтәй выявления адносін работнікау белгиятәк да метадычной работы, пошуку наилольш эффективных методау үзәемдзейнія рэгулярна праводзіща анкетаванне. Аналіз анкет дазваляе больш реальная анықтулыць метадычную дағамогу з улікам розных патраб сеткі.